

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний

Кафедра психології і педагогіки

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Клієнтцентрована психотерапія

Освітня програма Психологія

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Гаврилькевич В'ячеслав Котянтинович
Профайл викладача	http://psy.khnu.km.ua/page2.aspx
E-mail викладача(ів)	gavrilkevich@gmail.com
Контактний телефон	+380974585079
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=6932
Навчальний рік	2020-2021
Консультації	Очні: згідно розкладу; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС			Залік	Іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
В	Д	4	8	4,0	120	60	30	30			60			+	

Анотація дисципліни

Дисципліна «Клієнтцентрована психотерапія» сприяє формуванню у студентів теоретичних знань про історію становлення і розвитку та принципи центрованої на особистості (клієнтцентрованої) психотерапії, заснованої всесвітньовідомим американським клінічним психологом і психотерапевтом Карлом Роджерсом, а також практичних умінь і навичок психотерапевтичного самоспостереження і самопізнання та застосування недирективних прийомів психотерапевтичної бесіди в умовах групової міжособистісної взаємодії. Ці знання, уміння й навички необхідні для розуміння закономірностей власних душевних переживань і поведінки, а також інших людей, для налагодження взаєморозуміння у стосунках з іншими людьми. Дисципліна «Клієнтцентрована психотерапія» є складовою циклу дисциплін професійної підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 053 «Психологія» за освітньо-професійною програмою «Психологія». При викладанні дисципліни використовуються традиційні та сучасні технології, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); лабораторні заняття (з використанням групової форми роботи, дискусій та практичного опрацювання базових умов психотерапевтичного процесу і прийомів психотерапевтичної бесіди), самостійна робота (ведення щоденника психотерапевтичного самоспостереження).

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни – ознайомити студентів з теорією і практикою клієнтцентрованої психотерапії.

Завдання дисципліни: поглибити знання здобувачів вищої освіти про клієнтцентровану психотерапію; ознайомити з основними прийомами недирективної психотерапевтичної бесіди; допомогти здобувачам вищої

освіти оволодіти психотерапевтичним самоспостереженням і поглибити самоусвідомлення і саморозуміння та вдосконалити уміння налагоджувати взаєморозуміння у стосунках із іншими людьми.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має бути здатним: *розуміти* основні принципи клієнтцентованої психотерапії та базові умови успішної психотерапії; *спостерігати* та *усвідомлювати* власні душевні переживання і поведінку, прояви особистісної конгруентності, емпатії та безумовного прийняття в міжособистісній взаємодії; *застосовувати* недирективні прийоми психотерапевтичної бесіди; *налагоджувати* взаєморозуміння у стосунках із іншими людьми.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції	Тема лабораторного заняття	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Історія клієнтцентованої психотерапії	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів клієнтцентованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[1, с. 97-100, 145-146; 2, с. 5-8, 92-98; 3, с. 17-35]
2	Основні поняття теорії К. Роджерса	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів клієнтцентованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[1, с. 101-109; 2, с. 17-29]
3	Теорія особистості за Карлом Роджерсом	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів клієнтцентованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[1, с. 110-113; 2, с. 75-78; 3, с. 441-491; 9, с. 153-171, 211-250]
4	Теорія психотерапії за Карлом Роджерсом	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів клієнтцентованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[1, с. 114-124; 2, с. 52-74; 3, с.36-179; 4, с.13-17; 8, с. 5-32; 9, с.73-116, 172-210, 251-332]
5	Процес клієнтцентованої психотерапії: загальний огляд	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів клієнтцентованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[1, с. 124-127, 136-145; 3, с. 180-209; 4, с. 156-293]
6	Прийоми клієнтцентованої психотерапії	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів і прийомів клієнтцентованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[1, с. 127-136; 2, с. 30-51]
7	Первинне інтерв'ю в клієнтцентованій психотерапії	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів і прийомів клієнтцентованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[2, с. 12-16; 4, с. 63-133; 6, с. 3-48; 7, с. 5-20]
8	Групова психотерапія за К. Роджерсом: частина перша	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів і прийомів клієнтцентованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[2, с. 79-89; 3, с. 294-323; 5, с. 5-136]

9	Групова психотерапія за К. Роджерсом: частина друга	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів і прийомів клієнтцентрованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[2, с. 89-91; 3, с. 323-338; 5, с. 151-169]
10	Центроване на групі лідерство і адміністрування: частина перша	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів і прийомів клієнтцентрованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[3, с. 339-351; 5, с. 137-150]
11	Центроване на групі лідерство і адміністрування: частина друга	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів і прийомів клієнтцентрованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[3, с. 351-363; 5, с. 137-150]
12	Навчання, центроване на учнях: частина перша	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів і прийомів клієнтцентрованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[3, с. 364-382; 5, с. 333-375]
13	Навчання, центроване на учнях: частина друга	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів і прийомів клієнтцентрованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[3, с. 382-408; 9, с. 333-375]
14	Навчання консультантів і терапевтів у клієнтцентрованому підході	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів і прийомів клієнтцентрованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[3, с. 409-438; 5, с. 151-159]
15	Значення клієнтцентрованої психотерапії для сімейного життя	Здобуття практичного досвіду реалізації базових принципів і прийомів клієнтцентрованого підходу в умовах групової міжособистісної взаємодії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до лабораторного заняття	4	[5, с. 142-143; 9, с. 376-390]

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відвідувати лекції і лабораторні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, навчальні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене лабораторне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До лабораторних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набутті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перезарахування результатів навчання у ХНУ (<http://khnu.km.ua/root/files/01/06/03/006.pdf>).

Здобувач вищої освіти виконуючи самостійну роботу з дисципліни має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою (силабусом).

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожен вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання складається з таких елементів: усне опитування, тестовий контроль, перевірка результатів виконання самостійної роботи (ведення щоденника психотерапевтичного самопостереження), семестровий контроль (залік).

Для навчальних завдань встановлюється обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни. Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється усним опитуванням і тестуванням. Набуття практичного досвіду оцінюється за результатами виконання домашнього завдання – ведення щоденника психотерапевтичного самопостереження. У відповідності з базовими принципами клієнтцентованої психотерапії безпосередня практична робота в умовах групової міжособистісної взаємодії під час лабораторних занять формальними оцінками у вигляді балів не оцінюється. Але кожен студент може отримати змістовий відгук про свою роботу в групі під час лабораторного заняття як від викладача, так і від своїх колег по групі.

Термін здачі виконаного домашнього завдання (самостійної роботи) – щоденника психотерапевтичного самопостереження – вважається своєчасним, якщо здобувач вищої освіти здав його до закінчення навчального семестру.

Якщо студент отримав незадовільну оцінку, то він має прездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю. У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка "задовільно".

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна робота	Семестровий контроль
Усне опитування	Тестовий контроль	Щоденник психотерапевтичного самопостереження	Залік
Т:	1-15	1-9	1-15
ВК:	0,3	0,3	0,4
			За рейтингом

Умовні позначення: Т – тема дисципліни; ВК – ваговий коефіцієнт.

Критерії оцінювання за видами робіт

Усне опитування

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі). Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>помилки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекичує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Тестовий контроль

Тестовий контроль здійснюється шляхом виконання тестових завдань до відповідних тем, в яких пропонується вибрати одну правильну відповідь із запропонованих. Оцінювання відповідей здійснюється в автоматичному режимі електронною системою Moodle.

Щоденник психотерапевтичного самопостереження

Оцінювання щоденника психотерапевтичного самопостереження здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Записи у щоденнику змістовні, об'ємні (пів сторінки і більше), щоденні або майже щоденні (6-7 разів на тиждень)
Добре	Записи у щоденнику змістовні, об'ємні (пів сторінки і більше), але не щоденні (4-5 разів на тиждень)
Задовільно	Записи у щоденнику незмістовні, короткі (менше, ніж пів сторінки) або не щоденні (менше трьох разів на тиждень)
Незадовільно	Щоденникових записів немає.

Підсумкова оцінка за семестр згідно з інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до Електронного журналу. При цьому за інституційною шкалою ставиться відповідна оцінка, а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці співвідношення.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75 – 5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок.
B	4,25 – 4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75 – 4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25 – 3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00 – 3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання.
FX	2,00 – 2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.
F	0,00 – 1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна робота і повторне вивчення дисципліни.

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

- 1 Зміст поняття “психотерапія”.
- 2 Коротка біографія засновника клієнтцентрованої психотерапії.
- 3 Історія становлення і розвитку клієнтцентрованої психотерапії.
- 4 Методологічні основи теорії особистості за К. Роджерсом.
- 5 Основні конструкти особистості за К. Роджерсом.
- 6 Основні типи захистів особистості за К. Роджерсом.
- 7 Формування основних конструктів особистості за К. Роджерсом.
- 8 Основні положення теорії поведінки за К. Роджерсом.
- 9 Філософська основа клієнтцентрованої психотерапії.
- 10 Вимоги до особистості психотерапевта (за К. Роджерсом).
- 11 Необхідні та достатні умови успішної психотерапії (за К. Роджерсом).
- 12 Три основні умови психотерапії (за К. Роджерсом).
- 13 Особливості жанру клієнтцентрованої психотерапії.
- 14 Особливості взаємного сприйняття психотерапевта і клієнта під час психотерапії.
- 15 Непрямі прийоми психотерапевтичної бесіди.
- 16 Прямі прийоми психотерапевтичної бесіди.
- 17 Витоки групової психотерапії.
- 18 Індивідуальна і групова психотерапія: схожість і відмінності.
- 19 Процес групової психотерапії (за К. Роджерсом).
- 20 Уявлення К. Роджера про групового психотерапевта.
- 21 Члени групи як психотерапевти.
- 22 Деякі положення, що стосуються пристосувальної здатності груп.
- 23 Уявлення К. Роджера про групове лідерство.

- 24 Зміст поняття «центроване на групі лідерство».
- 25 Умови, які прагне створити центрований на групі лідер.
- 26 Деякі функції центрovanого на групі лідера.
- 27 Деякі проблеми центрovanого на групі лідерства.
- 28 Результати центрovanого на групі лідерства.
- 29 Дослідження в галузі освіти, співзвучні принципам клієнтцентованого підходу.
- 30 Освітня мета, сумісна з центрованим на учнях типом навчання.
- 31 Робочі принципи і гіпотези навчання, центрovanого на учнях.
- 32 Практичне застосування принципів навчання, центрovanого на учнях.
- 33 Створення атмосфери прийняття у навчанні, центрovanому на учнях.
- 34 Розробка індивідуальних і групових цілей у навчанні, центрovanому на учнях.
- 35 Зміна ролі лідера у навчанні, центрovanому на учнях.
- 36 Проблема оцінювання у навчанні, центрovanому на учнях..
- 37 Питання, які запропонував К. Роджерс для вчителя.
- 38 Значення принципів клієнтцентованої психотерапії для подружніх стосунків.
- 39 Значення принципів клієнтцентованої психотерапії для виховання дітей у сім'ї.

Рекомендована література

Основна

1. Мироненко О. І. Центрована на особистості психотерапія / О. І. Мироненко, В. І. Банцер, І. А. Слободянюк // Основи психотерапії : навчальний посібник / В. І. Банцер, Л. О. Гребінь, Р. В. Гривул [та ін.] ; заг. ред. К. В. Седих, О. О. Фільц, Н. Є. Завацька. – Полтава : Алчевськ : ЦПК, 2013. – 329 с. – С. 97-147.
2. Слободянюк І. А. Основи клієнтцентованої психотерапії: навчальний посібник / І. А. Слободянюк. – К. : Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2012. – 136 с.
3. Роджерс К. Клиент-центрированная психотерапия / Карл Роджерс ; пер. с англ. Т. Рожковой, Ю. Овчинниковой, Г. Пимочкиной. – М. : Апрель Пресс, ЭКСМО-Пресс, 2002. – 512 с. – (Серия «Психологическая коллекция»).
4. Роджерс К. Консультирование и психотерапия: новейшие подходы в области практической работы / Карл Роджерс ; пер. с англ. Р. Кучкаровой. – М. : Психотерапия, 2006. – 512 с. – (Серия «Золотой фонд психотерапии»).
5. Роджерс К. Групповая психотерапия / Карл Роджерс ; пер. с англ. – М. : ИОИ, 2017. – 176 с.

Додаткова

6. Мироненко О. Первинне інтерв'ю в психотерапії: від контакту до діалогу / Олександр Мироненко. – Львів, 2001. – 50 с.
7. Мироненко О. Специфічні аспекти первинного інтерв'ю у клієнт-центованій психотерапії // Первинне інтерв'ю : збірник статей / укладач В. Погорілий. – Київ : Школа розвитку психотерапії, 2009. – 120 с. – Серія «Вступ до психотерапії». – С. 5-20.
8. Регістри стосунків III : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Київ, 3-4 грудня 2016) / за заг. ред. І. А. Слободянюка ; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Факультет психології Київського національного університету ім. Т. Шевченка, Секція центованої на особистості психотерапії УСП. – Київ, 2016. – 128 с.
9. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию Становление человека / К. Р. Роджерс ; пер. с англ. М. М. Исениной ; общ. Ред и предисл. Е. И. Исениной. – М. : Прогресс, 1998. – 480 с.